

Mílniky slovenských dejín

► 22 800 pred K.

Vytvorenie Moravianskej venuše, pravekej plastiky ženy, ktorá bola nájdená pri archeologických vykopávkach r. 1940 v Moravanoch pri Piešťanoch.

► cca 6000 pred K.

Na našom území začalo prevažovať usadlé obyvateľstvo, ži-
viace sa poľnohospodárskou výrobou.

► 1900 pred K.

Začiatok bronzovej doby. Dôležitou súčasťou ekonomiky Slo-
venska sa stala ťažba medi, ktorá sa vyvážala do celej Európy.
Budovanie prvých opevnených sídiel.

► 1200 pred K.

Rozšírenie lužickej kultúry. Niektorí vedci túto kultúru pova-
žovali za protoslovenskú a severné Slovensko i južné Poľsko
pokladali za pravlast Slovanov. Pokračovatelia lužickej kul-
túry prežili v dolinách severného Slovenska až do historickej
doby.

► 400 pred K.

Príchod Keltov na naše územie (Bójovia, Kotíni, Osi). Rozmach
nových technológií, najmä pri spracovaní železa a výrobe že-

lezných nástrojov. Budovanie prvých skutočných miest na našom území – oppidá. Rozvoj poľnohospodárstva, výroby textilu, hrnčiarstva.

► **Okolo 100 pred K.**

Bratislavské keltské oppidum vybudované ako prvé kamenné mesto v oblasti stredného Dunaja rímskou stavebnou technikou. Kelti razili prvýkrát na našom území zlaté a strieborné mince všeobecne známe pod označením biatek. Prví používali na našom území latinské písmo.

► **9 pred K.**

Zánik keltskej civilizácie na našom území pod tlakom Dákov, Germánov a Rimanov. Vytvorenie rímskej provincie Panónia v našom susedstve. Usídlenie sa Markomanov a Kvádov na juhozápadnom Slovensku.

► **6 pred K.**

Rímske légie pod velením neskoršieho cisára Tibéria prvýkrát vstúpili na naše územie. Začiatok viac ako štvorstoročného susedstva s Rimanmi.

Keltské kovanie na opasok s plastikou hlavy

Aureus cisára Vespasiana, nájdený v Stupave

► **21 po K.**

Vytvorenie Vanniovho kráľovstva medzi riekami Váh (Cusus) a Morava (Marus) Rimanmi.

► **179 po K.**

Počas tzv. markomanských vojen (166 – 180) sa rímsky cisár Markus Aurélius viackrát nachádzal na slovenskom území. Plánoval tu vybudovať novú rímsku provinciu Markomániu. Na brehu Hrona dopísal svoje filozofické dielo Hovory k sebe samému. Jeho syn Commodus sa plánu zriekol a uzatvoril s Germánmi mier. Z tohto obdobia, zo zimy r. 179 pochádza rímsky nápis na trenčianskej hradnej skale.

► **375 po K.**

Cisár Valentián I. napadol Kvádov, avšak počas vojny zomrel v rímskom meste Brigetio (oproti Komárnu). Posledný pokus Rimanov ovplyvňovať dianie na území severne od Dunaja. Zanedlho sa rímska hranica na Dunaji rozpadla a nastalo obdobie tzv. sťahovania národov.

► **406 po K.**

Väčšina kvádskeho obyvateľstva opustila územie Slovenska smerom na západ. Územie Slovenska sa dočasne stalo domovom

---

**PREDNÁŠKY
O SLOVENSKÝCH
DEJINÁCH**

Čo sú slovenské dejiny a ako sa na ne pozerat'

Dnešná prednáška bude úvodom do oblasti, ktorú ako historik a človek zaoberajúci sa celý život históriou pokladám za dejiny. Budem odpovedať na otázku, prečo sú dejiny potrebné, a v druhej časti sa dotknem aj tých častí dejín, ktoré sú taktiež naše, ale chápeme ich ako dejiny praveké, staroveké a ranohistorické. Lebo pravek a do značnej miery aj starovek sú obdobia našich dejín, ktoré vieme zdokumentovať len archeologicky, nie sú k nim písomné záznamy alebo sú len veľmi kusé. Až potom nastáva obdobie historické, ktoré vieme písomne doložiť na základe análov, legiend, kroník alebo listín. Praveké a staroveké náleziská sa nám prihovárajú len hmotnou kultúrou. V stredovekej ére vieme pozostatky hmotnej kultúry zaradiť do historického kontextu, do súvislostí a vzťahov, o ktorých vieme z písomných prameňov. Takže napr. archeologickú lokalitu na Slovensku môžeme zaradiť ku konkrétnemu etniku, ku konkrétnemu politickému subjektu, do konkrétnych historických vzťahov. Etnicky a kultúrne nedefinované archeologické nálezy už vieme priradiť k známym aktérom dejín, neznáme kostrové pozostatky sa nám predstavujú ako pozostatky konkrétnych ľudí so známou etnicitou a často aj menom.

Čo sú teda dejiny? To je základná otázka, ktorá je možno každému jasná, ale nie vždy každý na ňu správne odpovie. Máme dva procesy, ktoré môžeme nazvať dejinami. Dejiny sú jednak objektívny proces, ktorý sa od minulosti cez súčasnosť hrnie niekde do budúcnosti. O minulosti vieme rozprávať, špekulovať i vytvá-

rať si o nej obraz. O súčasnosti si vieme veľa myslieť, ale nevieme ju celkom opísať, lebo každý máme len ten svoj malý úsek vedomostí o nej a nikto ho nemá komplexný a budúcnosť môžeme len predvídať a filozofovať, ktorým smerom bude pokračovať.

Budúcnosť budeme najlepšie predvídať vtedy, keď budeme ovládať dejiny. Len na základe poznania dejín budeme vedieť predvídať ich ďalší postup, ale najmä ich správne usmerňovať. Lebo neexistuje nejaká teleologická (predurčená) budúcnosť. Budúcnosť je a vždy bude výsledkom konkrétnej činnosti ľudí z prítomnosti. A preto by aktéri našej prítomnosti mali vedieť, o čo sa naše predchádzajúce generácie snažili, čo chceli dosiahnuť, čo dosiahli, kde zlyhali, aké je z toho pre nás poučenie, aby sme vedeli, kam máme tú káru svojej existencie posunúť. Dejiny majú svoj subjekt a subjektom je obyčajne vždy nejaká skutočne existujúca entita. Sú dejiny rôznych tried, sú dejiny rodov, dejiny rodín, sú dejiny národov, ale sú aj dejiny štátov, a preto máme dva prístupy pri výklade dejín – jednak podľa subjektu dejín alebo podľa územia, na ktorom sa dejiny odohrávali. Neskôr sa k tomu vrátim.

Nieko si myslí, že dejiny sú dátumy, fakty, skutočnosti, ktoré sa udiali v minulosti. Ale keď sú len takto jednoducho popísané, ako sa stali z pohľadu zapisovateľa, keď hovoria o prítomnosti, keď nejaký zapisovateľ, dajme tomu Fredegar v 7. storočí opisoval deje, ktoré boli tu v strednej Európe, tak ich písal tak, ako ich videl a chápal. Takýmto zápisom sa hovorí anály. Potom sú kroniky, kde sa napr. napíše: 22. júna 1941 Nemci napadli Sovietsky zväz. To je fakt. On je dejinný, ale nie sú to dejiny. Keď zapíšem fakty, ako nasledovali, ešte som sa nedostal k výkladu dejín. Vytvoril som len kroniku. K dejinám v zmysle výkladu sa dopracujem až vtedy, keď fakty, udalosti, konanie ľudí dám do súvislostí a zmysluplne ich vyložím z nejakého uhla pohľadu, z nejakej ideovej pozície. Pretože dejiny ako také bez zachytenia súvislostí, bez zaujatia postoja pozorovateľa, bez výkladu faktov sú nanič. Osobne som stúpencom takého výkladu dejín, ktorý ich prezentuje ako kolektívnu pamäť. Individuálna pamäť človeka –

musí každý uznať – je veľmi dôležitá pre existenciu každého jednotlivca. Každý z nás má nejakú individuálnu pamäť. Na základe individuálnej pamäti napr. viem, že ja bývam v Stupave, viem, na ktorý autobus mám nasadnúť, keď sa chcem do Stupavy dostať. Viem, kto sú moji priatelia, susedia, protivníci, poprípade spojenci. Keď túto pamäť stratím, zrazu sa ocitnem vo vzduchu-prázdne, lebo neviem, kde bývam, neviem, ako sa volám, neviem, kto sú moji priatelia a protivníci, kto sú moji nepriatelia; neviem, kto je moja rodina a tak ďalej. A tu sme sa dostali k zmyslu dejín ako vedeckého odboru.

Zmysel dejín je vytvárať kolektívnu pamäť, na základe ktorej potom konkrétny kolektív, ktorý je subjektom dejín, si vie utvárať svoju prítomnosť a budúcnosť. Pretože bez pamäti, bez toho, aby sme vedeli, o čo sa naši predkovia usilovali, čo dosiahli, kde sa poprípade pomýlili, nevieme rozhodnúť o tom, kam by sme mali ísť my, ako by sme si mali budovať svoju vlastnú budúcnosť. Ak sa pozrieme z tohto pohľadu na naše dejiny spätne a najmä na ich výklad, dospejeme k jednému záveru: vidíme, že na Slovensku je tvrdý boj o dejiny. Vidíme, že vlastne okrem M. R. Štefánika, ktorý do vnútorných slovenských dejín nezasiahol, všetky ostatné osobnosti slovenských dejín sú pre nejakú skupinu slovenského obyvateľstva kontroverzné. Aj taký Svätopluk, ktorý žil pred 1100 rokmi, zrazu je kontroverzný. Zrazu ide parlament prijať zákon o odstraňovaní pamätníkov a ako vzor si vybrali nie J. Esterházyho, ale F. Ďurčanského. Keď sa sine ira et studio pozrieme na F. Ďurčanského, v podstate jeho jediný hrdelný zločin bol, že bol za slovenský štát za každých okolností, avšak nič iné, čo by ho malo difamovať v slovenských dejinách, nespáchal. J. Esterházy sem pozval aj A. Hitlera, aj M. Horthyho, hlasoval aj za zákony zmocňovacie, ktoré nakoniec vyústili do prijatia Židovského kódexu, ale on sa za kontroverzného v určitých kruhoch nepovažuje.

Prečo sú naše dejiny aspoň v mediálnom diskurze kontroverzné? No jednoducho preto, že sme národ rozdelený. Nemáme jasno vo svojom vedomí na rozdiel napr. od Čechov, Maďarov ale-

bo Poliakov v našom okolí. Nemáme vyriešenú základnú ontologickú otázku vlastného bytia, teda otázku, čo chceme byť, akú chceme mať súčasnosť, ako chceme ísť do budúcnosti. V takejto situácii si jednotlivé skupiny slovenského obyvateľstva vyberajú svoje ideály v dejinách a ideály iných skupín sa snažia nejakým spôsobom spochybniť. Pre niekoho, kto si ctí suverenitu Slovenska, kto si ctí jeho samostatnosť, kto si myslí, že nemáme byť niekde učupení v kúte, je Svätopluk hrdina, pretože reprezentuje túto suverenitu. Dosiahol v zápase o miesto nášho národa v európskych súradniciach rovnocenné postavenie s franským aj byzantským kráľom a pápež ho aj za rovnocenného pokladal. Menoval ho titulom kráľ a osloveniami, ktoré boli vyhradené len pre tieto dve entity, pre cisára jedného alebo druhého, západného alebo východného. Pre tých je Svätopluk hrdina. Pre tých druhých, ktorí si myslia, že Slováci sú omyl, že vôbec existujú, pre tých druhých, ktorí si myslia, že Slováci majú čakať s klobúčikom pred bránami najskôr Budapešti, potom Prahy a teraz už ani Budapešť, ani Praha nie sú také interesantné, tak pred bránami Bruselu a pred veľkým bossom spoza oceánu, tak pre nich je Svätopluk kontroverzná osoba. Kontroverzný je preto, lebo nepredstavuje toho Slováčika, ktorý prosí, žobroní a poddáva sa cudzím záujmom. Toto je princíp, ktorý nás delí. Kým sa my sami nezjednotíme v názoroch na to, ako by mala vyzerat naša súčasnosť a ako by mala vyzerat naša budúcnosť, všetko ostatné do minulosti bude aspoň pre niektorú časť našej spoločnosti kontroverzné. To, že nás v súčasnosti bičujú našimi dejinami globalistické médiá, je to isté, ako keď nás za niktošov vydávali maďarónske kruhy alebo stúpenci čechoslovakizmu. Cieľ je ten istý – nemáte dôstojnú minulosť, nemáte nárok na budúcnosť!

Dejiny, či už písané alebo rozprávané v mýtoch, sú kolektívna pamäť skupiny, pre ktorú sú určené. Dejiny sa nikdy nepíšu tak, ako ich píše dnešní naši akademickí historici, ktorí tvrdia, že majú byť objektívne, čím myslia nie objektivitu poznania, ale ich odtrhnutie od subjektu dejín. Ale ako oni vôbec chápu objektivitu pri poznaní dejín? Nuž zväčša tak, že sa na dejiny nášho

Grécka múza Kleió, patrónka dejepisu

národa pozerajú z českého alebo maďarského uhla pohľadu, ale bridí sa im vykladať ich zo slovenského stanoviska. V histórii je mnoho udalostí, ktoré často až z diametrálne odlišného hľadiska vykladajú autori podľa toho, kam patria, ku ktorému aktérovi dejín prináležia. To je princíp, ktorý odlišuje historickú vedu od exaktných vied, pretože vo fyzike pri zachovaní vedeckej metodológie musia vedci dôjsť k rovnanému výsledku bez ohľadu na to, kam patria. Dejiny sa nikdy nepísali samoučelne. Vždy mali adresáta a aj cieľ, ktorý mali plniť. Otec dejepisu Herodotos bol skôr kronikár ako historik. Avšak klasickou dejepisnou prácou sú mnohohväzkové dejiny Ríma od Lívia. Práve on vykladal celé dejiny Ríma od jeho založenia až po svoju súčasnosť s celkom konkrétnym zámerom. Vyvrcholením jeho práce bolo legitimizova-

Úvodný list kroniky Jána z Turca (Turóciho)

nie flaviovskej cisárskej dynastie v Ríme, ktorá nastúpila po julsko-klaudiovskej dynastii. Teda po vymretých príslušníkoch rodu G. I. Caesara bolo treba legitimizovať pri moci novú dynastiu, a tak dostal Lívius za úlohu napísať svoje dejiny, aby dokázal, že Flaviovcí skutočne majú legitímny nárok na to, aby boli cisármi.

V tom spočíva principiálny zmysel dejín, lebo zdôvodňujú legitimitu prítomnosti. Ak nejaký historik spochybňuje udalosti v minulosti, ktoré viedli k súčasnosti (čo je športové odvetvie na Slovensku veľmi intenzívne pestované, najmä v radoch žurnalistov), spochybňuje tým vlastne legitimitu súčasnosti. Dnes sa z pohľadu, čo chcel autor svojou prácou dosiahnuť, hodnotia aj stredoveké kroniky, napr. uhorské od Anonyma alebo Jána z Turca (Turóciho), české od Kristiána po Dalimila atď. V minulosti v nich hľadali najmä historické udalosti, hodnotili ich pravdivosť ako